

"דרך החיים" הקדמה - דרך ארץ קדמה לתורה

1. ספר נתיבות עולם ב - נתיב דרך ארץ - פרק א

ואמר מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית. בארו בזה כי אבות העולם שהיה הש"י עמהם בכל הליכתם ויש לעלות על הדעת שלא היה נחשב אצלם כלל הנהגת דרך ארץ שהוא הנהגת האדם במה שהוא אדם, ודבר זה אינו בודאי כי היו נוהגים בדרך ארץ. ואם היה הש"י נוהג עמהם בנסים חוץ להנהגת העולם היה זה לשעה בלבד ולהכרח, אבל זולת זה היה הנהגתם על פי דרך ארץ, כי דרך ארץ הוא הנהגת העוה"ז, ומי שאין נוהג בדרך ארץ ואינו בעל עולם אינו נחשב מן המציאות כלל. על כן אל יקל האדם בדברים שהם דרך ארץ, כי קדמה דרך ארץ לתורה, כמו שאמרו במדרש (תדב"א פ"א) לשמור את דרך עץ החיים דרך זה דרך ארץ, עץ החיים זו התורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה מלמד שקדמה דרך ארץ לתורה אלפים שנה, ואי אפשר המציאות אל התורה אם אין דרך ארץ וכמו שאמרו (אבות פ"ג) אם אין דרך ארץ אין תורה, ומזה נלמד כי דרך ארץ הוא יסוד לתורה שהוא דרך עץ החיים, והוא ית' יתן חלקנו עם השומרים דרך עץ החיים, אמן:

2. שפת אמת ליקוטים - תנא דבי אליהו

נראה הפי' הפסוק דרך עץ החיים היינו הדרך שבאין על ידו לעץ החיים ואם כן מוכח שקדמה לתורה והיינו שדרך ארץ הכנה לבא לתורה שהוא הדרך שהולכין לתורה, והפשוט דרך ארץ לע"ד פירושו המידות שבאדם להטותן לדרך הישר, וכבר כתב הרה"ק הרח"ו בספר שער הקדושה שהמידות עיקרם יותר ממצות עיין שם בשם

וודאי גדולה במעלה לאין קץ שהרי קב"ה ואורייתא כולא חד מכל מקום כיון שלולי המידות אי אפשר לבוא לתורה ומצות ממילא הרי קודמין, למשל אותיות לשון הקודש שלולי זה אי אפשר ללמוד והרי הם יותר עיקרין וקודמין שהן ההקדמות להתורה ומכל מקום עיקר מעלת התורה גדולה הרבה מהאותיות, וכן המידות כנ"ל, וז"ש דרך ארץ קדמה לתורה והיינו לשמור דרך עץ החיים לשמור דרך התורה שהוא על ידי המידות שהם דרך ארץ כנ"ל,

3. אורות התורה / פרק יב- התורה לישראל ולעולם / ב

"דרך ארץ קדמה לתורה" 101. הקדמה זמנית מכרחת לדורות. המוסר בטבעיותו, בכל עמק הודו וכחו האיתן, מכרח להקבע בנפש ויהיה מצע לאותן ההשפעות הגדולות הבאות מכחה של תורה. וכשם שהיראה היא בחינת השרש הקודמת אל החכמה, כן המוסר הטבעי הוא בחינת השרש הקודמת אל היראה וכל ענפיה. והכלל הזה הוא נוהג באדם הפרטי, וכן הוא גם כן נוהג בכללות האמה ובכל האנושיות.

4. הרב קוק פנקס י"ג / קיג

אחת מסיבות הנטיות הכפרניות היא ההצטיירות שאורח החיים הטבעיים הישרים לאדם, מבלעדי הציור האלהי, הוא הפוך מאורח החיים שבא עם הציור ההוא. אבל זהו כולו הפוך מתורת ישראל. דרך ארץ קדמה לתורה 283, ויסוד התורה הוא: או הרמת האדם למצב מוסרי שכלי גבוה ועדין, מה שהוא מוטבע עליו, או לרוממו עוד יותר, לפתח בו כשרונות חדשים לאשרו. והחיים הישרים המה מצד עצמם מסכימים עם אותו הצביון של החיים שהתורה מסמנתם, אלא שעם דעת האלהים הם מוסיפים אורה, א"כ אין מקום לשום נטיה של התפרצות. צביונות קבועים צריכים לעולם להיות מסתמנים בחברה האנושית, והצד היותר רם מהם הוא הנעוץ בארג, שאחר שנעמול להביע את רוממות הדרו נאמר שהוא עבודת ד', והוא באמת כן לאמתתו.